

ÜÇ FARKLI YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARIN FOTOĞRAF ÇEKME ALIŞKANLIKLARI İLE FOTOĞRAFÇILIK ALGILARININ İNCELENMESİ

AN ANALYSIS OF CHILDREN'S PHOTOGRAPHY HABITS AND PERCEPTIONS OF PHOTOGRAPHY ACROSS THREE DIFFERENT AGE LEVELS

Dr. Öğretim Üyesi İsmail Erim GÜLAÇTI

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü,
gulacti@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6786-479X

ÖZ

Bu çalışma 7, 11 ve 15 yaş grubu olmak üzere 3 farklı yaş grubundaki çocukların fotoğraf ve fotoğrafçılığa dair algı ve yaklaşımlarını araştırmaktadır. Toplamda 180 çocuğun katıldığı bu çalışmada çocuklara tek kullanımlık fotoğraf makineleri verilmiş ve çocuklardan iki gün boyunca istedikleri şekilde kullanarak fotoğraf çekmeleri istenmiştir. Sonrasında çocuklarla fotoğrafları ve fotoğrafları çekerken geçtikleri süreç hakkında görüşmeler yapılmıştır. Fotoğraflar ve çocukların yaptıkları yorumlar bu çalışma için özel olarak geliştirilen kodlama tabloları aracılığıyla ile içerik ve çocukların fotoğrafları çekerken sahip oldukları amaçlar bakımından analiz edilmiştir. Çalışmanın ortaya koyduğu sonuçlar çocukların birer fotoğrafçı olarak fotoğrafı kavrama, fotoğraf çekerken sergiledikleri davranışlar ve akıllarındaki amaç bakımından üç farklı yaş grubuna da yayılan bir şekilde önemli farklılıklar taşıdıklarını ortaya çıkarmıştır. Çocuklar fotoğrafın yapısal niteliklerini aynı fotoğrafın temsil ettiği dünyadan ayırt edebilmekte yaşla birlikte güçlenen bir beceri sergilemektedir. Çocuklar ayrıca fotoğraf çekmekte kullanılan donanım, fotoğrafın çekildiği çevresel bağlam, fotoğrafın kendisi ve çevrelerindeki diğer insanlara olan etkisi bakımından da aynı şekilde bir farkındalık geliştirmektedir. Daha büyük çocuklar genellikle yetişkinlerin poz verilen ve idealize edilmiş fotoğraflar çekme çabalarını sert bir şekilde eleştirip samimi ve anlık olmaya değer verirken fotoğraf çekimi için teknik yeterliliğin önemini abartıldığını düşünmektedir. Daha küçük çocuklar ise kendi kişisel eşyalarından başlayıp çevre ve doğaya uzanan bir düzlem üzerinde hareket ederek tek başlarına fotoğraf ve kimsenin olmadığı fotoğraflar çekmeyi tercih etmektedir. Bu sonuçlar da fotoğraf ve fotoğraf çekme söz konusu olduğunda çocukların sadece yetişkinleri taklit eden basit bir anlayışla fotoğraf çekmediklerini, yaşla birlikte değişip dönüşen ve belirli amaçları olan bir anlayışla hareket ettiklerini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Fotoğraf, Fotoğrafçılık, Çocuk, Çocuk Gelişimi, Beceri

ABSTRACT

This study investigates the perceptions and approaches of children at three different age levels, namely 7, 11 and 15-year-olds. In total, 180 children took part in the study, in which children were given single-use cameras and requested to take photos by using them in any way they liked. Later, they were interviewed about the process that they went through while taking photos. Their photographs and comments about them were analyzed through coding tables that were specifically developed for the study to find out about the content and targets which children had in mind in taking the photos. The results of the study clearly demonstrate that children, as photographers, markedly differ in their I. E. GULAÇTI, ÜÇ FARKLI YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARIN FOTOĞRAF ÇEKME ALIŞKANLIKLARI İLE FOTOĞRAFÇILIK ALGILARININ İNCELENMESİ 61

conception of photography, behaviors and their purposes while taking photos across all three age levels. Moreover, children at age levels display an ability to separate the structural properties of photographs from the world that those photographs represent, which becomes even stronger as children develop. Children also foster an awareness regarding the photography equipment, the context in which a photograph is taken and its effect on themselves as well those people around them. Older children, 15-year-olds, severely criticized the adults' efforts to take posed and idealized photographs and deemed informality and spontaneity more worthy while they did not consider technical quality so important in taking photos. However, younger children, 7- and 11-year-olds, preferred taking photos starting with their personally relevant belongings and moving towards the environment and nature, with the result that they took photographs in which there was hardly anyone. These results clearly show that children are not mere imitators of adults when it comes to photography and while taking photographs. They possess a unique conception of photography and how it could be used, which also changes and develops as children grow.

Key Words: Photograph, Photography, Children, Child Development, Skill

1. GİRİŞ

Fotoğrafın artık hayatımızın ayrılmaz bir parçası olduğu ve fotoğraf çekmenin hiç olmadığı kadar kolaylaştığı günümüzde farklı yaşlardaki çocukların fotoğraf makinesini nasıl kullandıklarına ilişkin şimdiye kadar yapılmış bir çalışma olmamıştır. Çocukların daha anlık ve samimi olduklarına ve ailelerin de bazen bu durumdan yakınmalarına dair söylemler olsa da çocukların neden fotoğraf çektiklerine ve fotoğrafa yönelik ilgi ve becerilerinin yaşla nasıl değiştiğine ilişkin sistematik bir çalışma yapılmamıştır. 19. Yüzyılda ya da 20. Yüzyılın sonlarında olduğu gibi fotoğraf sınırlı sayıda kişinin uğraştığı uç bir etkinlik olsaydı ya da çocuklar yeteneklerini sadece ebeveynlerini taklit ederek geliştirseydi o kadar da önemli olmayabilecek bu durum günümüzde nerdeyse her çocuk ya da gencin bir akıllı telefon sahibi olduğu düşünülürse o kadar da önemsiz görünmemektedir. Benzer şekilde konuşma, yazma ve çizim gibi diğer gelişim alanlarında olduğu gibi (Britton, 1975; Parsons, 1987) çocuklar sadece yetişkinlerin yaptıklarının daha basit biçimleri olarak nitelendirilemeyecek kendi belirgin içerik ve tarzlarını oluşturmaktadır. Bir temsil amacına yönelik olan bu içerik ve tarzlar da kendi becerilerini, ilgilerini, endişelerini ve bakış açılarını yansıtmaktadır. Bu çalışmanın temeli de çocukların bu karakteristikleri kapsamında fotoğrafa da diğer gelişim alanlarına benzer şekilde farklı yaş düzeylerinde kendi tarzlarında yaklaşacakları düşüncesine dayanmaktadır.

Bu kapsamda çalışmanın amacı bir fotoğrafçı olarak çocukların davranışlarını incelemek ve 7-15 yaşları arasındaki gelişim süreçlerinde fotoğrafa yönelik geliştirdikleri tutumları analiz etmektir. Söz konusu inceleme ve analiz 3 ana kategoriyi kapsamaktadır:

fotoğraf çekme etkinliği, fotoğrafların konusu ve içeriği ve fotoğrafları çeken çocukların belirttikleri amaçlar. Çalışmanın yanıtlamayı amaçladığı bazı temel sorular şöyledir:

1. Farklı yaşlardaki çocuklar neyin fotoğrafını çekmektedir?
2. Çocuklar fotoğraflar hakkında nelerden hoşlanmakta ve nelerden hoşlanmamaktadır?
3. Çocuklar neden fotoğraf çeker?
4. Çocuklar çektikleri fotoğraflarla ne yapmayı amaçlamaktadır?
5. Çocuk fotoğrafçılığının çıkış noktası nedir?
6. Yaşla birlikte tutarlı bir fotoğrafik gelişim var mıdır?
7. Çocuklar kendi fotoğrafçılıklarını yetişkinlerin fotoğrafçılığıyla nasıl karşılaştırmaktadır?

2. ÇALIŞMANIN KAVRAMSAL TEMELİ

Bu konuyla ilişkili olarak daha önce yapılan araştırmalar fotoğrafın sanat eğitiminin bir parçası olarak kullanılması (Brake ve Procter, 1996), estetik olgusunun gelişimi (Beilin, 1991) ya da fotoğrafın sadece bir araç olarak kullanıldığı başka bir etkinlik ile ilgili olmuştur (DeMarie, 2001). Yapılan bu araştırmalar çocukların fotoğraf çekme nedenleri ve bu deneyime dair bazı önemli veriler ortaya çıkarsa da araştırmalarda yer alan çocuklar tek bir çevre ile sınırlandırıldıkları ve yanlarında da ebeveynleri bulunduğu için fotoğraf araştırmanın odağı olmaktan daha çok araştırmanın veri toplama aracı rolünde olmuştur.

Çocuklar ve fotoğrafa ilişkin yayınlanmış görece az sayıdaki çalışma çocukların fotoğraf makinesinin kullanımı ve fotoğrafların yorumlanması söz konusu olduğunda yetişkinlerden farklı davrandıklarını göstermiştir (Beilin, 1982; Beilin, 1991; Klapper ve Birch, 1969; Kose, 1985; Kose ve diğ., 1983). Bu çalışmalara göre daha küçük çocuklar fotoğraf makinesini doğru bir şekilde tutmakta ve kompozisyon oluşturmakta yeterince becerikli olmadıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca fotoğrafı kompozisyon ve odak gibi karakteristik özellikleri olan bir görsel olarak algılamakta da zorlanmaktadır.

Wells (2000)'e göre fotoğraf zaten gördüğümüz ya da görebileceğimiz şeyleri aynen yeniden oluşturduğu için güven veren ve bilindik bir olgudur. Bu yargı bir noktaya kadar doğru olmakla birlikte fotoğrafların gerçekliğin basit bir kopyası olduğunu varsaymak ve izleyicinin nerdeyse hiç yorum yapmadan fotoğrafları anlayabileceğini düşünmek de bir hatadır. Fotoğraf hakkında ciltler dolusu yayın yapmış yerli ve yabancı birçok düşünür,

akademisyen ve eleştirinin eserleri izleyicinin fotoğrafları oluşturuldukları ve sunuldukları sosyokültürel bağlamlarında anlamak için hatırı sayılır bir kültürel bilgi birikimine ve fotoğrafçıların fotoğraf makinelerini nasıl kullandıklarına dair bilgiye ihtiyacı bulunmaktadır (Berger, 1972; Beloff, 1985). Dolayısıyla bilişsel ve sosyal gelişim süreçleri içinde fotoğraf çekme ve fotoğraflara bakma deneyimi kazandıkça çocukların fotoğrafa anlayışlarında da önemli değişikliklerin olacağı da değerlendirilmelidir.

Bu çalışma ile çocukların fotoğraf makinelerini nasıl kullandıkları, fotoğraftan ve farklı yaşlarda çekilen fotoğraflardan ne anladıklarına yönelik bir temel oluşturmak amaçlanmıştır. Çocukların fotoğrafa dair uygulamalarını ve sonuçta oluşan görselleri yetişkinlerden bir müdahale olmadan nasıl yorumladıklarını mümkün olduğunca ortaya çıkarmak için sistematik bir yöntem kullanılmıştır.

3. YAKLAŞIM VE YÖNTEM

Fotoğrafi bir çocukların bakış açısından anlayabilmek için fotoğrafı salt bir görsel ya da görüntü olarak değil aynı zamanda belli bağlamlarda gerçekleşen bir uygulamalar bütünü olarak ele almak ve bunu da mümkün olduğunca yetişkinlerin dahil olmasını yapmak önem taşımaktadır. Çocukların hali hazırdaki fotoğraf birikimini incelemek onların fotoğraf çekerken buldukları bağlamı ve amaçlarını ortaya çıkarmayacaktır. Benzer şekilde fotoğraf makinelerini kullanırken peşlerinde gezip notlar almak veya her fotoğraftan sonra onlarla görüşmeler yapmak da çocukların araştırmacının istediği ya da beklediği şekilde davranmalarına yol açarak geçerli sonuçlar alınmasını önleyecektir.

Bu kapsamda farklı yaşlardaki 180 çocuğa tek kullanımlık fotoğraf makineleri verilmiş ve bu makineleri kullanarak bir hafta sonu boyunca fotoğraf çekmeleri istenmiştir. Daha sonra çocuklarla fotoğrafları ve fotoğraf çekim süreçleri hakkında yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Sonuçta ortaya çıkan fotoğraflar farklı yaşlardaki çocukların fotoğraflarındaki ayrıntı nitelikleri belirlemek için içerik ve çekim amacı bakımından incelenmiştir. Çalışma Eylül ve Aralık 2019 arasında araştırmacının yaşadığı ve çalıştığı şehir olması nedeniyle İstanbul'da yapılmıştır.

Kurgulanmış pozlara daha az ilgi duymaları ve fotoğraflarının geleneksel fotoğraf kompozisyon ve içerik kaygılarından çok azına uyacağı dışında çocukların nasıl fotoğraf çektiklerine dair çalışmanın başlarında çok fazla bir yargı oluşturulmamıştır. Çocuklara da fotoğraf makinesini nasıl kullanacakları hakkında verilen teknik bilgi dışında onları

yönlendirmemek için herhangi bir fotoğrafçılık eğitimi verilmemiştir. Çocuklardan sadece fotoğraf çekmeleri değil fotoğraf makinelerini diledikleri şekilde kullanmaları istenmiştir.

Çocuklarla yapılan görüşmelerdeki amaç ise fotoğrafçılığı onların perspektifinden bakarak anlayabilmektir. Bu nedenle görüşmeler fotoğraf makinelerinin araştırmacıya iade edildiği hafta boyunca çocuklar gruplara ayrılarak yapılmıştır ve görüşmelerde çocuklara fotoğrafları nerede ve neden çektikleri, fotoğrafları yeniden çekseler nasıl daha farklı ya da daha iyi hale getirebilecekleri ve çektikleri fotoğraflarla ne yapmak istedikleri sorulmuştur. Çocukların fotoğrafa yönelik algılarını ortaya çıkarabilmek ve kendilerini daha iyi ifade edebilmelerini sağlamak için görüşmeler üçerli gruplar halinde yapılmıştır.

Araştırma sonunda fotoğraflar ve görüşme notları olmak üzere iki tür veri ortaya çıkmıştır ve bu nedenle veriyi iki perspektiften çalışabilmek için iki ayrı veri analiz metodu kullanılmıştır. Bu amaçla ilk olarak hem fotoğrafları hem de görüşme notlarını analiz etmek için daha önceki çalışmalar incelenerek bir kodlama tablosu oluşturulmuştur. Bu kodlama tablolarıyla fotoğrafların içeriği ve çocukların fotoğrafları çekmekteki amaçları analiz edilmiştir. Çalışma, başta belirlenmiş ve analizlerin karşılaştırılacağı kesin varsayımlarla hareket etmediği ve çocukların bakış açısından bir sonuca varmayı hedeflediği için bu kodlama tabloları fotoğraflarına dair görüşlerini ve fotoğraf çekerken akıllarında olan amaçların analizinde özellikle faydalı olmuştur.

Kodlama tablolarında fotoğraflarda kaç kişi olduğu veya fotoğrafın çekildiği saat gibi temel girdilerin yanı sıra fotoğrafların en çok öne çıkan içerik özellikleri aranmıştır. Bu bağlamda oluşan dört ana kategori fotoğrafın bağlamı (ya da salt fotoğraf makinesinin bulunduğu konumdan farklı olarak ‘ortamı’), fotoğrafın gün içinde çekildiği saat, öne çıkan konu ve izleyicinin içeriğe dair yargısı olmuştur. Sonucu kategori diğerlerine göre daha öznel olsa da fotoğrafların genelde yetişkinler tarafından kullanılan teknik kalite, etki ve kompozisyon gibi ölçülere göre gösterilebilmesi için eklenmiştir. İçeriğe yönelik bir kodlama tablosu Ek A’da görülebilir. Tüm bu süreçten sonra çocukların çektiği fotoğraflar bu kodlama tablolarıyla fotoğraflarda görülenler analiz edilmiş ve fotoğrafı çeken çocukların amaçları konusunda çıkarım yapmak kaçınılmıştır.

Bu çıkarımı yapmak için ayrı bir kodlama tablosu kullanılmıştır. Bu tabloda fiziksel bağlam, sosyal bağlam, fotoğrafçının niyeti, içerik tanımı, fotoğrafa yönelik kişisel tepki, fotoğrafın uyandırdığı duygular, nasıl daha farklı veya iyi hale getirilebileceği ve fotoğrafın

basılı halinin kullanım amacı gibi kavramlara işaret eden bazı anahtar sözcükler ve ifadeler yer almıştır. Fotoğrafın çekim amacına yönelik bir kodlama tablosu Ek B’de görülebilir. Fotoğrafın ana konusu hakkında bu kodlama tablosu kullanılarak bir yargıda bulunulmuştur. Bu aşamada nesnelliği ve güvenilirliği sağlamak için araştırmacıya aynı bölümde çalıştığı bir diğer araştırmacı da yardım etmiş ve değerlendiriciler arası güvenilirlik içeriğe yönelik kodlama tablosu için 0.71 ve çekim amacına yönelik kodlama tablosu için de 0.72 olmuştur.

Tüm bu sürecin ardından ikinci olarak tüm veriyi özetleyen tablolar oluşturulmuş ve daha sonra bu tablolardaki veri sıklık analizi bakımından incelenerek farklı yaş düzeylerinde içerik ve amaca yönelik ipucu verebilecek farklılar aranarak yorumlama gerçekleştirilmiştir. İkinci veri analiz yöntemi olarak da toplanan iki farklı veri Çoklu Uyum Analizi tekniği ile hem fotoğraflar hem de görüşme notları arasındaki ilişki ve uyum bakımından incelenerek benzerlikler araştırılmıştır. Yukarıda değinilen niteliksel analiz daha niceliksel olan Çoklu Uyum Analizi tekniğinin sonuçlarından etkilenmemek adına ilk sırada gerçekleştirilmiştir. Bu tekniğin sonuçlarına Veri Analizi kısmında daha detaylıca değinilmiştir.

Fotoğraf makinesi teslimi ve görüşmeler araştırmacının çalıştığı kuruma yakın bir okulda olmuş ve bir sınıfta fotoğraf makinesi teslimi yapılırken diğer sınıfta görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Okul çocukların gittiği bir okul olmak ve görüşmeler için fiziksel alan temin etmek dışında çalışmaya dahil olmamıştır. Görüşmeler sırasında görüşmeyi yapan araştırmacı, not tutmakta yardımcı olan diğer araştırmacı ve çocuk dışında kimse olmamıştır. Araştırmaya 7, 11 ve 15 yaş gruplarında olmak üzere toplam 180 çocuk katılmıştır. Her görüşme grubunda aynı yaş grubundan 3 çocuk bulunmuştur. Kız-erkek dengesine mümkün olduğunca dikkat edilmiştir. Aralarında çok büyük bir fark olmasa da bu denge tam olarak sağlanamamıştır.

Çocuklara araştırma için fotoğrafçılıkla ilgili herhangi bir özel eğitim verilmemiştir. Yetişkinlerden gelebilecek müdahaleleri en aza indirebilmek ve normal fotoğraf makinelerinin pil ile karmaşık ayar sorunlarını aşabilmek için çocuklara tek kullanımlık ve 27 pozluk fotoğraf makineleri dağıtılmıştır. Cuma günü yapılan teslimden önce okul, aileler ve çocuklar çalışmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş ve çocuklara fotoğraf makinesini çalıştıracaklarına dair temel teknik bilgi verilmiştir. Takip eden pazartesi günü sabahtan okula gidilerek fotoğraf makineleri çocuklardan toplanmış ve her birindeki fotoğraflar bastırılmıştır. Daha sonra da hafta boyunca çocuklarla yaklaşık 30 dakika süren görüşmeler yapılmış ve sonrasında da görüşmede tutulan notlar metne dökülmüştür.

İncelemeleri için görüşmelerde çocuklara kendi çektikleri fotoğraflar verilmiş ve daha sonra her bir çocuktan en beğendikleri üç fotoğrafı seçmeleri istenmiştir. Seçtikleri üç fotoğrafın her biri için çocuklara fotoğrafı nerede çektikleri, fotoğrafı çekmekteki amaçları, fotoğrafın içeriğine dair tepkileri ve yorumları, fotoğrafı yeniden çekebilselerdi neyi farklı veya daha iyi yapacakları ve aynı zamanda söz konusu fotoğraf ile ne yapmak istedikleri sorulmuştur. Bu sorular dışında aşağıdaki daha genel sorular da çocuklara sorulan sorular arasındadır:

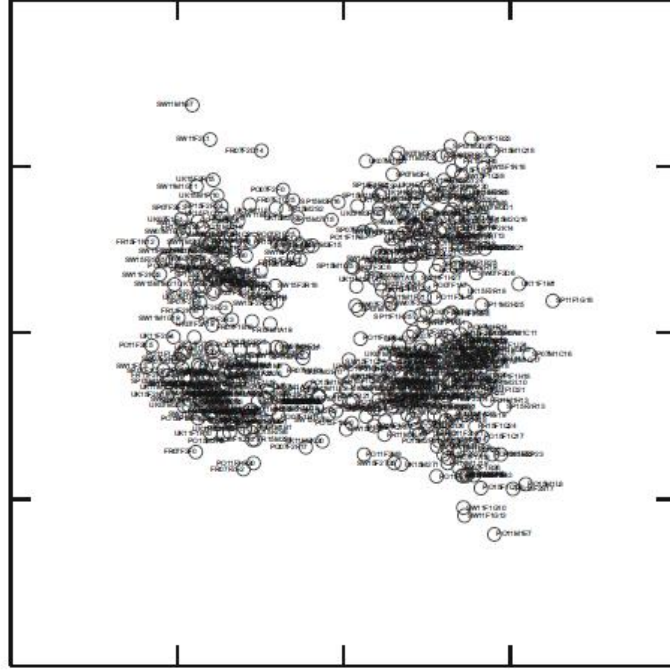
1. Bu fotoğraf makinesi daha önce kullandığınız fotoğraf makinelerinden ne yönleri ile farklıydı?
2. Fotoğraf makinesini anne-babanızdan farklı kullandığınızı düşünüyor musunuz? Nasıl, neden?
3. Neden fotoğraf çekiyorsunuz?
4. Arkadaşlarınız da aynı nedenlerle mi fotoğraf çekiyor sizce?
5. Daha çok nelerin fotoğraflarını çekmekten hoşlanırsınız?
6. Bu fotoğraflarınız normalde çektiğiniz fotoğraflardan farklı mı yoksa o fotoğraflara benzer mi?
7. Ne tür fotoğraflar çekebilmeyi isterdiniz?

4. VERİ ANALİZİ

Araştırmaya katılıp fotoğraf makinesi alan 180 çocuktan 172'si makineleri iade etmiş böylece toplam 4300 fotoğraflık bir koleksiyon oluşmuştur. Yapılan görüşmelere 171 çocuk katılmış ve kendi seçtikleriyle birlikte toplam 513 fotoğraf görüşmelerde ele alınmıştır.

Çoklu Uyum Analizi tekniği iki farklı değişkenin birbirine yakınlığını ve benzerliğini analiz edebilmek için seçilmiştir. Bu teknikte benzer veriler birbirine yakın konumlanmakta ve böylece benzerliklerine dair bir ölçek oluşmaktadır. Birbirine en çok benzeyen veriler merkezde yer almaktadır ve benzerlikler azaldıkça merkezden uzaklaşmaktadır.

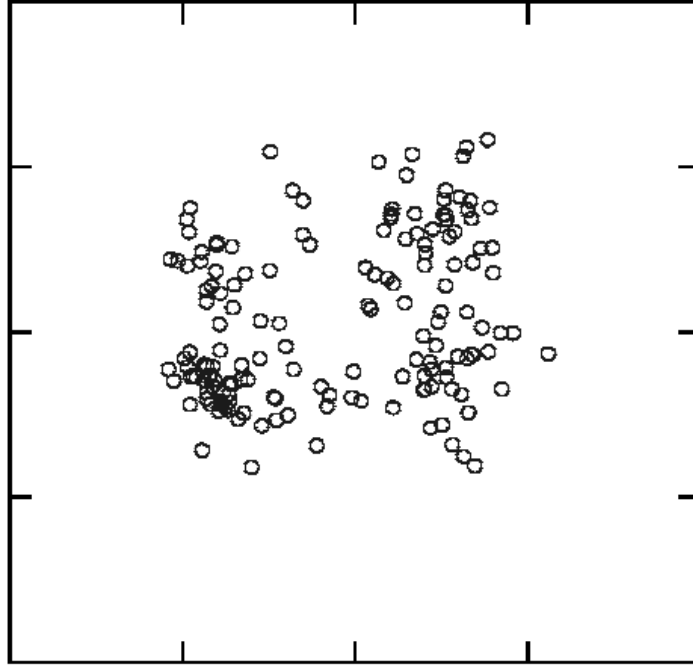
Aşağıdaki şekilde içerik kodlamasına göre analiz edilmiş 513 fotoğrafı göstermektedir. Bu analizin en dikkat çekici yanı tam olarak merkezde yer alan hiçbir fotoğrafın olmamasıdır. Bu da 'ortalama' ya da 'prototip' biçiminde nitelendirilebilecek bir çocuk fotoğrafının olmadığı ve en az dört farklı içerikte çocuk fotoğrafından bahsedilmesi gerektiği anlamına gelmektedir.

Şekil 1. İçerik kodlamasına göre çoklu uyum analizi tablosu

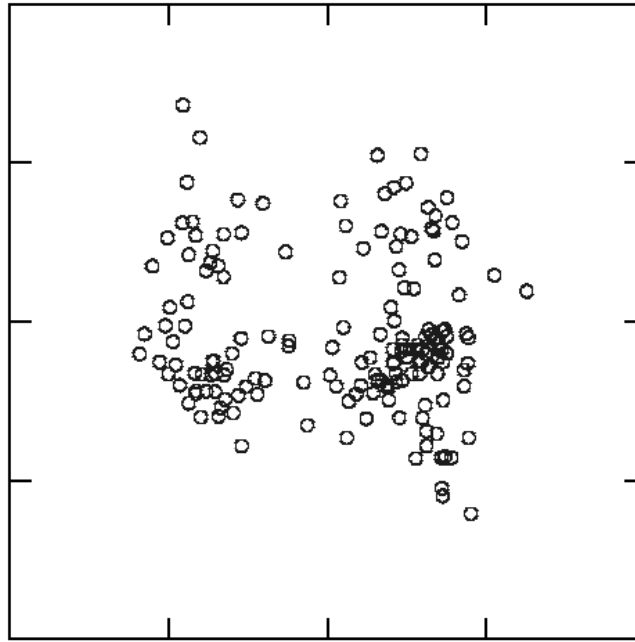
513 fotoğrafın analizini gösteren bu yerleşimde sağ alt köşede yer alan küme dış mekân fotoğraflarını, sol alt köşedeki küme iç mekân ve oyuncak, kitap ya da oyun araç-gereçlerinin fotoğraflarını, sol üst köşede yer alan daha küçük küme iç mekandaki toplu kişi fotoğraflarını ve sağ üst köşedeki küme ise dış mekandaki etkinlikleri göstermektedir.

Bu analizdeki veriye dayanarak hazırlanan ve üç farklı yaş grubuna göre dağılımı gösteren aşağıdaki Şekil 2, 7 yaş grubundaki çocukların fotoğraflarının oyuncak ve iç mekân fotoğraflarında yoğunlaştığını, daha az oranda da iç mekandaki kişiler ve onların ardından da dış mekân nesnelere ve dış mekandaki kişileri konu aldığını göstermektedir.

Şekil 2. 7 yaş grubu çocukların fotoğraflarının içerik kodlamasına göre analizi

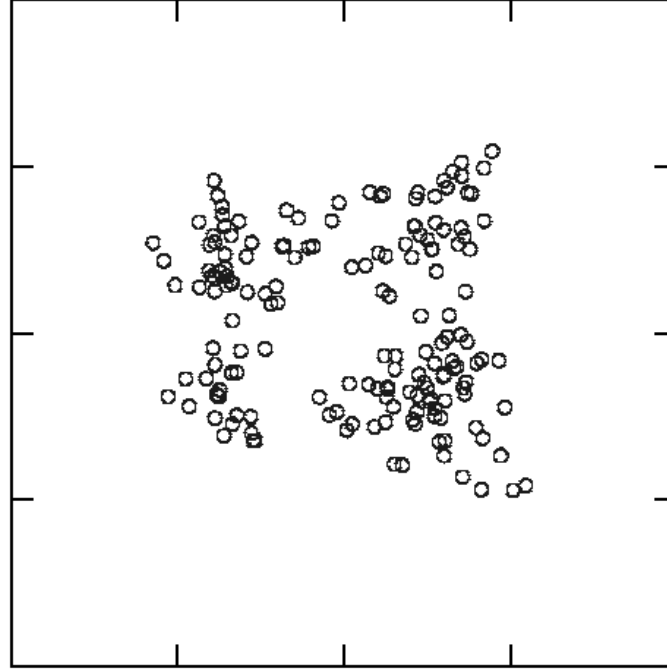
Bu durumun aksine aşağıda görülebilecek Şekil 3, 11 yaş grubundaki çocukların fotoğrafları büyük oranda dış mekandaki nesne ile olayları gösterdiğini ve iç mekandaki kişilere çok yer vermediğini ortaya koymaktadır. Bu da değişen yaşla birlikte çocukların görsel algılarının ve ilgilerinin de değiştiğine işaret etmektedir.

Şekil 3. 11 yaş grubu çocukların fotoğraflarının içerik kodlamasına göre analizi

Son olarak 15 yaş grubunun fotoğraflarının içerik kodlamasına göre analizini konu alan aşağıdaki tablo ise fotoğrafların belli bir yer ya da içeriğe yönelik tercih ifade etmeyecek şekilde alana daha eşit dağıldığını göstermektedir.

Şekil 4. 15 yaş grubu çocukların fotoğraflarının içerik kodlamasına göre analizi

Çoklu Uyum Analizi tekniğine göre yapılan bu analizler dışında içerik ve fotoğraf çekim amacına göre hazırlanmış kodlama tabloları kullanılarak daha yorumlayıcı ve niteliksel başka bir veri analiz daha yapılmıştır. Bu analiz ile öne çıkan veri modelleri incelenerek üç farklı yaş grubundaki çocukların fotoğraflarına ait nitelikleri tanımlayabilmek ve doğrulayabilmek amaçlanmıştır. Aşağıdaki tabloda görülen yüzdeler için yapılan Ki Kare Testi sonuçları $p < .05$ olasılık düzeyinde yaşlara göre ciddi farklılıkları göstermektedir. Bu da yukarıda değinildiği gibi çocuklarda yaşla birlikte değişen bir fotoğrafçılık anlayışını ortaya koymaktadır.

Tablo 1. İçerik ve fotoğraf çekim amacına göre kodlama tablolarından seçilerek analiz edilmiş fotoğraflar

Kategori		7 yaş 1401 fotoğraf (%)	11 yaş 1354 fotoğraf (%)	15 yaş 1407 fotoğraf (%)
Sıra	İçerik			
1	Ev iç mekânı	23.8	14.6	11.9
2	Kişiler olmadan ev iç mekânı	13.9	7.7	5.6

3	El yapımı kişisel nesne	29.3	18.1	7.8
4	Oyuncak / oyun	11.4	5.4	3.1
5	Poz verdirilen oyuncaklar	1.2	0.4	0.1
6	Poz verdirilen kişisel eşyalar	10.4	7.0	3.1
7	Poz verdirilen yakın aile üyeleri	11.6	6.4	3.1
8	Poz verdirilen ev hayvanları	1.2	5.2	0.6
9	Poz verdirilen yakın arkadaşlar	6.7	6.4	24.7
10	Fotoğraf çeken çocuk tek başına	17.4	20.9	18.9
11	Aile üyeleri ile	59.3	47.5	23.7
12	Arkadaşlarla	22.8	32.8	56.2
13	Fotoğrafta hiç kimse olmadan	49.2	55.3	39.5
14	Arazi, su ve şehir manzaraları	2.6	5.1	3.8
15	Kişiler olmadan dış mekân	27.7	43.7	34.5
16	Kişiler olmadan binalar	19.7	25.3	19.8
17	Sergilenebilecek kalitede	3.0	6.7	4.1
18	Sanatsal veya sıra dışı konu	9.2	12.9	13.9
19	Sanatsal veya sıra dışı konu veya açı	13.8	17.4	19.7
20	Poz verilen fotoğraflar	31.6	24.3	35.3
21	Bir çocuklu fotoğraflar	16.7	14.0	17.6
22	Çocuk gruplarının fotoğrafları	3.0	2.9	10.6
23	Fotoğrafi çeken çocukla aynı cinsiyetten çocuk grupları	0.6	1.6	4.9
24	Fotoğrafi çeken çocuktan farklı cinsiyetteki çocuk grupları	0.6	0.1	1.7
25	Karışık çocuk grupları	1.8	1.0	3.7
26	Komik / gülünç	3.0	5.3	5.4
Sıra	Amaç	7 yaş 110 fotoğraf (%)	11 yaş 144 fotoğraf (%)	15 yaş 137 fotoğraf (%)
27	Fotoğrafa yönelik olumlu bir tepki	74.9	54.2	61.5
28	Fotoğrafta değişikliğe gerek yok / Bilmiyorum	34.1	18.6	18.9
29	Ekleme, silme veya nesnelere yeniden düzenleme	71.8	52.8	51.1
30	Açıyı, perspektifi, kadrajı, kesme oranını, konuya olan uzaklığı değiştirme	12.7	26.4	38.7

Bu tablodaki veriye aşağıdaki yargılara varılabilir:

- 1- Daha küçük çocuklar ev ortamlarında daha fazla fotoğraf çekmektedir. Tablodaki 1 ve 2 sıra numaralı girdilere bakıldığında 7 yaş grubundaki çocukların özellikle etrafta insanlar olmadan ev içinde daha fazla fotoğraf çektiği görülmektedir. Yaşla birlikte bu tür fotoğraflarda bir azalma olmaktadır.
- 2- Daha küçük çocuklar kişisel eşyalarının fotoğraflarını daha çok çekmektedir. 3 ve 4 numaralı satırlardaki veriler karşılaştırmalı olarak analiz edildiğinde 7 yaş grubu çocukların kendileri için önemli ve anlamlı oyuncak ya da oyun aletleri gibi nesnelerin fotoğraflarını hatırı sayılır oranda daha fazla çektikleri gözlemlenmektedir. Yine yaşla birlikte kişisel eşyaların fotoğrafların çekim sıklığında da bir azalma olmaktadır.
- 3- 7 yaş grubundaki çocuklar poz verdirilen kişisel eşyalar ve yakın aile üyelerinin, 11 yaş grubundaki çocuklar poz verdirilen ev hayvanlarının ve 15 yaş grubundaki çocuklarda poz verdirilen yakın arkadaşlarının fotoğraflarını daha çok çekmektedir. Tablonun 5 ve 9 arasındaki girdileri incelendiğinde 7 yaş grubu için poz verdirilen kişisel eşyalar ve yakın aile üyelerinin fotoğraflarında bir zirve vardır. Bu zirve 11 yaş grubu için çocuklar poz verdirilen ev hayvanlarında ve 15 yaş grubu içinde yakın arkadaşlarının fotoğraflarında oluşmaktadır. Poz verdirilen kişiler bağlamında 7 ve 15 yaş grubundaki çocukların yüzdeleri 11 yaş grubundan daha yüksek ve birbirlerine yakın olsa da bu iki yaş grubunun fotoğraflarında poz verdirdikleri kişilerin farklı olduğu unutulmamalıdır.
- 4- Fotoğrafların çekildiği sosyal bağlam yaşla birlikte değişmektedir. 10 ila 12 numaralı satırlardaki yüzdeler oranlara karşılaştırmalı olarak bakıldığında tek başına fotoğraf çeken çocukların oranı benzer olsa da ailenin eşlik ettiği fotoğraf çekimlerinin artan yaşla ters orantılı bir şekilde azaldığı, öte yandan arkadaşlarla çekilen fotoğrafların oranının da belirgin bir biçimde arttığı gözlemlenmektedir.
- 5- 11 yaş grubundaki çocukların çektiği fotoğraflar diğer yaş grupları ile karşılaştırıldığında en az poz verilen fotoğraflar olmuştur. 15 yaş grubu çocuklar ise kendi sosyal çevrelerinin daha fazla fotoğrafını çekmektedir. Yukarıdaki tablonun 20 numaralı satırındaki oranlar 11 yaş grubundaki çocuklar için poz verilen fotoğraflar anlamında dip oranı göstermektedir. Bu da bu 7 ve 15 yaş grubuna göre fotoğrafı kurgulamak anlamında daha az çaba içinde olduklarını göstermektedir. Fotoğrafta tek bir çocuğun olduğu fotoğraflar tüm yaş gruplarında

yaygın olsa da tablodaki 21 ve 22 numaralı girdilerde görülebileceği üzere 15 yaş grubu çocuklar arasında en yaygın fotoğraf türü grup halinde çektikleri fotoğraflardır.

- 6- 15 yaş grubundaki çocuklar kendi cinsiyeti veya karşı cinsteki çocuklardan oluşan grupların fotoğraflarını daha çok çekmektedir.

Tablonun 23, 24 ve 25 numaralı satırlarından da anlaşılacağı üzere, 15 yaş grubundaki çocuklar karşı cinsten oluşan grupların fotoğraflarını oldukça az çekmektedir ancak diğer yaş gruplarındaki çocuklara göre karşı cinsten oluşan grupların fotoğraflarını çekmekte daha fazla bir orana sahiptir ve kendi cinslerinden oluşan grupların fotoğraflarını daha çok çekmektedir.

- 7- 11 ve 15 yaş grubundaki daha büyük çocuklar daha sık komik veya gülünç fotoğraflar çekmektedir ve tüm yaş gruplarında da çocukların çektikleri fotoğrafa yönelik daha fazla olumlu algıya sahip olduğu gözlemlenmektedir.

26 ve 27 numaralı girdilerde görüleceği üzere 11 ve 15 yaş grubundaki daha büyük çocuklar 7 yaş grubuna göre daha sık komik veya gülünç fotoğraflar çekmektedir. Ayrıca her üç yaş grubu da kendi çektiklerinden seçilen fotoğraflara daha olumlu tepki vermiştir.

- 8- Daha küçük çocuklar fotoğraftaki nesnelere ve konuları ekleme, silme veya yeniden düzenlemeye yönelik daha fazla istek duysa da daha büyük çocuklar fotoğrafın çekim açısını, perspektifi, kadrajı, kesme oranını veya konuya olan uzaklıklarını değiştirmeye dair daha fazla istek belirtmişlerdir.

Tablonun 28 ila 30 arası satırlardaki oranlardan gözlemleneceği üzere artan yaşla birlikte fotoğrafın daha farklı bileşenlerinin farkına varış artmakta ve bu bileşenlere müdahale ederek fotoğrafın çeşitli boyutlarını değiştirme isteği ortaya çıkmaktadır.

Hem yukarıdaki analizlerden hem de görüşmelerde elde edilen veriler ışında araştırmanın başında ortaya konan ve sistematik olarak ele alınması gerektiği belirtilen sorulara bazı cevaplar bulabilmek mümkün olmaktadır. Elbette söz konusu sorulara verilen bu yanıtlara kesin ve belirleyici bir açıdan yaklaşılmamasının ve daha sonra yapılacak çalışmalarda ele alınabilecek olası araştırma konuları olarak bakılmasının daha yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

‘Farklı yaşlardaki çocuklar neyin fotoğrafını çekmektedir?’ sorusuna yönelik olarak tüm yaş gruplarındaki çocukların yetişkin müdahalesi olmadan serbestçe fotoğraf çekmekten hoşlandıkları ifade edilebilir. İçerik kodlaması tablolarının incelendiğinde çocukların çok İ. E. GULAÇTI, ÜÇ FARKLI YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARIN FOTOĞRAF ÇEKME ALIŞKANLIKLARI İLE FOTOĞRAFÇILIK ALGILARININ İNCELENMESİ 73

farklı konularda fotoğraf çektiği ortaya çıkmaktadır. Bu konular arasında en popüler olanlar insanlar, hayvanlar ve binalar olarak öne çıkmaktadır. Komik ve gülünç konular da aynı şekilde tüm yaş gruplarındaki çocukların ortak ilgi alanını oluşturmaktadır.

7 yaş grubundaki çocukların çektiği fotoğrafların ayırt edici bir özelliği oyuncakları veya oyun araç-gereçleri olmuştur. Bu tür fotoğrafların sıklığı ilerleyen yaşla dikkat çekici bir şekilde azalmaktadır. 7 yaş grubu çocuklar diğer yaş gruplarına kıyasla kendi ev ortamlarının fotoğraflarını daha çok çekmiştir ve fotoğraf çekerken daha büyük yaştaki diğer çocuklardan daha fazla oranda aileleri ile zaman geçirmişlerdir. Bu her iki bulgu da kendi yaşlarındaki çocuklardan beklenen tarzda davranışlardır.

11 yaş grubu çocukların fotoğraflarında ise belirgin bir şekilde çevrelerine olan artan ilgilerinin işaretleri görülmektedir. Bu çocuklar dış ortamdaki çevrelerinin daha çok, insanların ise daha az fotoğrafını çekmişlerdir. Görüşmelerde kendilerinden en beğendikleri üç fotoğrafı seçmeleri istendiğinde de bu yaş grubundaki çocuklar diğer iki yaş grubundaki çocuklardan daha fazla sayıda bina ve şehir görüntüleri içeren dış mekân fotoğraflarını seçmişlerdir. Hayvanlar da yine bu yaş grubu için diğer bir ilgi gösterilen ve fotoğraflanan diğer bir konu olmuştur. Bu yaş grubundaki çocuklar, özellikle de kız çocukları, diğer yaş gruplarındaki çocuklardan daha fazla kendi ev hayvanların fotoğraflarını çekmiştir.

15 yaş grubundaki çocukların ise fotoğraf çekiminde öne çıkan ilgisi kendi sosyal dünyaları olmuştur. Çoğu zaman samimi ve poz verilen şekilde fotoğrafları çekilen arkadaş grupları özellikle göze çarpan fotoğraflardır. Bu bulguyla uyumlu olarak ortaya çıkan diğer bir durum da 15 yaş grubundaki çocukların arkadaşlarının yanındayken aileleriyle ya da tek başlarıyken çektiklerinden daha fazla fotoğraf çekmeler olmuştur. Bu fotoğrafların çoğu da kendi cinsiyetlerinden oluşan arkadaş gruplarının fotoğraflarıdır ve karşı cinsten arkadaş gruplarının fotoğrafları oldukça azdır. Bu türden arkadaş grubu fotoğrafları diğer iki yaş grubundaki çocuklarda daha seyrek görülmektedir ancak tek bir kişinin fotoğraflandığı ve bir tür portre olarak adlandırılacak fotoğraflar tüm yaş gruplarında birbirine yakın sıklıkta gözlemlenmektedir.

‘Çocuklar fotoğraflar hakkında nelerden hoşlanmakta ve nelerden hoşlanmamaktadır?’ sorusu ele alındığında ilk söylenebilecek şey tüm yaş gruplarındaki çocukların çektikleri fotoğraflarından memnun olduklarıdır. Tüm yaş gruplarındaki çocuklar eğer fotoğrafın konusundan hoşlanmışlarsa çok büyük çoğunlukla çektikleri fotoğrafları da beğendiklerini de ifade etmişlerdir. Seçtikleri fotoğraflarda neyi beğendikleri sorulduğunda da birçok çocuk fotoğrafın konusundan bahsetmiştir. Yetişkinlerin dikkatini çekecek ve rahatsız edecek İ. E. GULAÇTI, ÜÇ FARKLI YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARIN FOTOĞRAF ÇEKME ALIŞKANLIKLARI İLE FOTOĞRAFÇILIK ALGILARININ İNCELENMESİ 74

lekelere veya diğer hatalarına rağmen daha küçük yaştaki çocuklar konusunu beğendikleri fotoğrafları daha çok sevmişlerdir. Beğenmeme söz konusu olduğunda da içerik ve konu yine belirleyici bir faktör olmuştur. Bu nedenle tüm yaş gruplarından birçok çocuk hoşlanmadıkları konu ya da öğeler fotoğraftan çıkarılırsa ya da hoşlandıkları öğeler fotoğrafa eklenirse fotoğrafların daha iyi bir hale getirilebileceğini belirtmişlerdir.

Daha büyük yaş gruplarındaki çocuklar söz konusu olduğunda ise fotoğraflarını beğenme ya da beğenmeme sadece fotoğrafın konusu ile ilgili olmamaktadır. Bu yaş gruplarındaki çocuklar fotoğrafların estetik niteliklerine ve kompozisyonlarına çok daha fazla duyarlılık göstermektedir. Daha küçük çocuklar ise fotoğraflarının estetik niteliklerinden nadiren bahsetmişler ve sadece fotoğrafın konusundan bahsetmişlerdir. Fotoğrafın görsel boyutuna değinmemişlerdir. Öte yandan daha büyük yaş gruplarındaki çocukların büyük kısmı estetik bakımdan başarılı fotoğraflarının farkına vararak bu fotoğrafların estetik yönlerinden bahsetmişlerdir. Son olarak tüm yaş gruplarında ortak gözlemlenen bir davranış da çocukların fotoğraflarını ne teknik kusurları nedeniyle beğenmemeleri ne de teknik kalitesi yüzünden özellikle öne çıkarmaları olmuştur.

‘Çocuklar neden fotoğraf çeker?’ sorusuna yanıt arandığında tüm yaş gruplarında bir görünümü ya da benzerliği yakalamak ve özellikle fotoğraf için kurgulanmış kişiler veya nesnelerin bu düzenini kaydetmek şeklinde iki nedenin öne çıktığı görülmektedir. Artan yaşla birlikte çocuklar ‘bir anı yakalamak’, gelecek hatırlanacak için bir anı oluşturmak ve ilgi çekici ya da estetik bir görsel oluşturmak olarak sıralanabilecek nedenlerle fotoğraf çekmektedir. 7 yaş grubundaki daha küçük çocuklar ise neden fotoğraf çektikleri sorusuna oldukça şaşırılmışlar ve fotoğrafta ne olduğunu ya da fotoğrafın konusunu anlatarak bu soruyu cevaplamışlardır. Daha büyük çocuklar ise bazı durumlarda fotoğrafları özellikle birisine ‘takılmak’ ya da birisini kızdırmak için çektiklerini ifade etmişlerdir.

‘Çocuklar çektikleri fotoğraflarla ne yapmayı amaçlamaktadır?’ sorusu ele alındığında en popüler yanıtlar fotoğrafları bir ‘albüm’e koymak, sergilemek ya da fotoğraftaki kişi ya da kişilere vermek olarak belirlemektedir. Hiçbir çocuk fotoğrafları atacağını ya da fotoğraflardan bir şekilde kurtulacağını söylememiştir ancak araştırmacının tahmin ettiği gibi her üç yaş grubunda fotoğraflarıyla ne yapacaklarına henüz karar vermediklerini söyleyen çocuklar olmuştur.

‘Çocuklar kendi fotoğrafçılıklarını yetişkinlerin fotoğrafçılığıyla nasıl karşılaştırmaktadır?’ sorusuna yönelik olarak ise daha büyük çocukların yetişkinlerin

çektikleri fotoğrafların farklılığına dair bir farkındalık içinde oldukları ifade edilebilir. Yapılan görüşmelerde çocuklar aşağıdaki gibi görüşler ortaya koymuştur:

- ‘Annem fotoğraflarını planlamayı çok seviyor. Ben daha doğal davranıyorum.’ (15 yaşında bir erkek çocuğu)
- ‘Fotoğraf makinelerimizi deliler gibi kullandık. Onlar fotoğrafları doğru düzgün çekme derdinde hep.’ (11 yaşında bir erkek çocuğu)
- ‘Ben farklı açılardan fotoğraf çekiyorum onlar ise sadece karşıdan ve düz bir şekilde çekiyor. Bu çok sıkıcı bence.’ (11 yaşında bir kız çocuğu)

Bu duruma göre çocukların kendi fotoğraflarını daha doğal, anlık ve gerçekçi gördükleri ortadadır. Çocuklar için anı yakalamak, fotoğrafın konusuna samimi bir ilgi göstermek ve eğlenmek fotoğrafçılığın klasik kurallarına uygun bir kadraj oluşturmaktan çok daha önemli görünmektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu noktaya kadar incelenen analiz ve bulgulardan çocukların fotoğrafa ve fotoğrafçılığa dair farkındalıkları ile fotoğrafları kullanım amaçlarının anlaşılmasını sağlayacak üç farklı ama kapsayıcı tema ortaya çıkmaktadır. Bireylerin fotoğraf çekimi sırasında hem farklı sosyal ve kültürel katmanları olan bir etkinlik içinde olmaları hem de bu etkinliğin ‘dışında’ kalarak kompozisyonu oluşturmak, anı yakalamak ve oluşan görseli yorumlamak gibi görevleri de olduğu için genel hatlarıyla araştırmadan ortaya çıkan bu temaları etkileşimsel, sosyo-kültürel ve kontrol boyutlarından ele almak mümkündür. Fotoğrafın doğası gereği fotoğraf çeken birey etrafındaki dünyayı kayıt altına alırken aynı zamanda bu dünyaya fotoğrafı çekilecek nesnelere ve kişileri düzenleyerek şekil vermektedir. Bu nedenle fotoğrafa ve fotoğrafçılığa çocukların gözünden bakmaya çalışan bir araştırmanın söz konusu olguya estetik, sosyo-kültürel ve bilişsel-gelişimsel boyutlar gibi farklı perspektiflerden bakması gerekmektedir.

Etkileşimsel boyut olarak adlandırılabilir düzlemde fotoğrafın fiziksel ve toplumsal bakımlardan sınırlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle iç farklı yaş grubundaki çocukların çektiği fotoğraflar genellikle ev içi, ailevi ve sosyal etkinliklere bağlıdır ve daha da önemlisi fotoğraf çeken çocuklar çevrelerini gözlemledikleri, belli bir kompozisyona aktardıkları etkileşimli bir süreçten geçmektedir. Ayrıca çocuklar çoğu zaman dikkatlerini çeken bir konuya odaklanarak ve anlık davranarak fotoğraf çekmektedir. Bu süreç içinde de en çok etkileşimde buldukları, onlara ilgi çekici gelen konular kişisel eşyaları, arkadaşları ve aileleri olmaktadır.

Sosyo-kültürel açıdan bakıldığında ise tüm yaş gruplarındaki çocukların insanların fotoğraflarını çekmekten hoşlandıkları görülmektedir. Ancak yaşla birlikte çocukların çektikleri fotoğrafların doğası ve bu fotoğrafları çektikleri sosyal bağlam da değişmektedir. Araştırmada yer alan en küçük yaş grubundaki çocukların çoğunlukla ailelerinin eşliğinde fotoğraf çektikleri dikkat çekmektedir. Bu nedenle bu yaş grubunun fotoğraflarında yer alan insanlar beklendiği üzere arkadaşlarından çok kendi aile üyeleri olmuştur. Arkadaşlarının fotoğraflarını çektiklerinde ise fotoğrafın konusu bir arkadaş grubu olmaktan çok tek bir arkadaşları olmuştur. 15 yaş grubundaki çocuklar gibi daha büyük çocuklar söz konusu olduğunda fotoğraflar sıklıkla bu yaş grubundaki çocukların arkadaşlarının eşliğinde çekilmiş ve tek bir çocuk yerine kendi arkadaş gruplarına yer vermiştir. 11 yaş grubundaki çocukların hem 7 yaş grubundaki hem de 15 yaş grubundaki çocuklara kıyasla fotoğraflarında daha az sosyal ve daha fazla izole olmaları da bu sosyal çevre odağının yaşla birlikte pürüzsüz olarak gelişmesi beklenen bir olgu olmadığını ortaya çıkarmaktadır. 15 yaş grubundaki çocuklara için fotoğraf çekmenin bir çeşit ‘ergen ritüeli’ olduğu ifade edilebilir çünkü elinde bir fotoğraf makinesi olan bir çocuk aniden ilgi odağı olmakta ve arkadaşları da fotoğraflarını çekmesi için ona birçok farklı fırsat sunmaktadır. Böylece fotoğraf çekmek süreç sonunda oluşan fotoğraftan bağımsız, fotoğraf albümü oluşturmak yerine sosyal bir amacı olan bir olaya dönüşmektedir.

Çocuklar büyüdükçe çevreleri ve diğer insanlarla olan ilişkilerinde kendi kimliklerinin farkına gittikçe daha çok varmaktadır. Bu farkındalık sürecinde de en yakınlarındaki kişisel eşyalarından başlayarak yakın çevrelerine ve oradan da diğer insanlara ya da sosyal dünyaya uzanan bir devamlılıkta çevrelerinin çeşitli yönlerini kontrol etmeyi ve düzenlemeyi öğrenmektedir. Bu bilişsel ve davranışsal gelişimle uyumlu bir şekilde bu araştırmada da 7 yaş grubu çocuklarının kendi aile üyeleri, oyuncakları, kişisel eşyaları veya evlerindeki diğer eşyaların çeşitli şekillerde düzenlenmiş, şekillendirilmiş hallerinin fotoğraflarını çektikleri saptanmıştır. 11 yaş grubundaki çocuklar ise çoğu zaman poz verdirilmiş ve gülünç kıyafetler giydirilmiş evcil hayvanları başta olmak üzere çevrelerindeki dış dünyanın fotoğraflarını tek başlarına çekmek eğiliminde olmuşlardır. Son olarak 15 yaş grubundaki çocukların fotoğrafları ise kendi arkadaş gruplarının fotoğraf çekimine aktif bir şekilde katılım gösteren başat öğeler olarak öne çıktığı sosyal etkinlik nitelikleriyle diğer yaş gruplarının fotoğraflarından ayrılmaktadır. Bu yaş grubundaki çocuklar ebeveynlerini fotoğraf yoluyla hareketlerini kontrol altına almaya çalışan otorite figürleri olarak algılamaktadır.

Sonuç olarak çocukların fotoğrafçılık anlayışlarını incelemek amacıyla yapılan bu çalışma üç yaş grubunun fotoğrafa dair davranış ve amaçlarında belirgin farklılıklar ortaya çıkarmıştır. Çalışmanın bulguları çocukların amatörce ve bilgisizce fotoğraf çeken bireyler olduğu düşüncesinin yanlışlığını göstermektedir. Çocukların çektiği fotoğraflar sadece ‘kendi dünyalarının’ yansıması değil aynı zamanda aileleri ve arkadaşları olan ilişkileri bağlamında kendi kimlik oluşum süreçlerinin önemli bir parçasıdır. Diğer yandan çocukların fotoğraf ve fotoğrafçılıkla çok anlamlı ve çok boyutlu bir ilişki içinde olduğu ortaya çıkmıştır. Fotoğraf makinesi çocuklar için bir tarafta kendi dünyalarını şekillendirip kaydedebilecekleri ve böylece kendi sosyal kimliklerini oluşturabilecek teknolojik bir araç görevi görürken, fotoğraf son on yıldaki teknolojik gelişmelere kadar az sayıdaki birkaç istisna dışında yetişkinlerin tekelinde kalmış ve onların çocuklara poz verdirerek kendi ‘mutlu aile’ kavramlarının ideal bir temsil yöntemi olmuştur. Dijital fotoğraf makinelerinin ucuzlaması ve telefonların da birer fotoğraf makinesine dönüşüp ‘akıllanmasına’ kadar fotoğraf çekme ve çekilen fotoğrafı görme arasında geçen zamanın fazla olması da bu çok anlamlı ve çok boyutlu ilişkide çocukların serbestçe ve anlık davranmalarını engellemiştir. Ancak günümüzde hayatın her alanında olduğu gibi fotoğrafta da yaşanan bu dijital dönüşüm artık fotoğrafçılığın da sosyal medya ve dijital iletişimde olduğu gibi çocuklar tarafından şekillendirileceği bir dönemin habercisi niteliğindedir.

KAYNAKÇA

- Beilin, H. (1982). Review of Research. *Visual Arts Education*, 15, 55–60.
- Beilin, H. (1991). *Developmental Aesthetics and the Psychology of Photography*, R.M. Downs, L.S. Liben and D.S. Peiermo (Der.), *Visions of Aesthetics, the Environment and Development*, (ss. 45–86). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Beloff, H. (1985). *Camera Culture*. Blackwell:Oxford.
- Brake, J. ve Procter, P. (1996). *Photography in Education: The Grange- School-Project*. *Journal of Art & Design Education*, 15 (1), 47–58.
- DeMarie, D. (2001). *A Trip to the Zoo: Children’s Words and Photographs*, *Early Childhood Research and Practice*, 3 (1), 30 Ekim 2019 tarihinde <http://ecrp.uiuc.edu/v3n1/demarie.html> adresinden erişildi.
- Klapper, Z.S. ve Birch, H.B. (1969). *Perceptual and Action Equivalence to Objects and Photographs in Children*, *Perceptual and Motor Skills*, 29, 763–71.
- Kose, G. (1985). *Children’s Knowledge of Photography: A Study of the Developing Awareness of a Representational Medium*, *British Journal of Developmental Psychology*, 3(4), 373–84.
- Kose, G., Beilin, H. Ve O’Connor, J.M. (1983). *Children’s Comprehension of Actions Depicted in Photographs*, *Developmental Psychology*, 19(4), 636–43.
- Wells, L. (2000). *Photography: A Critical Introduction*, 2. baskı. London: Routledge.

EK A: İÇERİK KODLAMA TABLOSU

YAŞ	CİNSİYET	İSİM	FOTOĞRAF NUMARASI
FOTOĞRAFIN BAĞLAMI			
İç Mekân			
Dış Mekân			
Belirsiz			
Ev iç mekânı			
Eğitimsel			
Alışveriş			
Eğlence			
Şehir/Semt			
Kırsal			
Deniz/Göl/Nehir çevresi			
Sualtı			
Park/Bahçe			
Araç içi			
Diğer			
Belirsiz			
FOTOĞRAFIN ÇEKİLDİĞİ ZAMAN			
Gündüz			
Gece			
Şafak vakti			
Alacakaranlık			
Belirsiz			
FOTOĞRAFIN KONUSU			
İnsanlar			
Çocuk / Çocuklar			
Yetişkin / Yetişkinler			
1 kişi			
2 kişi			
3 kişi			
3 kişiden fazla			
Vücut uzvu / arkadan görünüm			
Erkek / Kadın			
Tasarı karakter / Kostüm			
Hayvan			
Hayvan / Hayvanlar			
Binalar			
Bina / Binalar			
Şehir manzaraları			
İnsan veya El Yapımı Nesne			
Oyuncak / Oyun araç-gereci			
Yiyecek / İçecek			
Ulaşım			

İşitsel-Görsel donanım	
Resimler / Fotoğraf / Poster	
Rölyef / Heykel / Çeşme	
Havai Fişek / Gösteri Işıkları / Işık Efektleri	
Diğer	
Doğa	
Arazi manzarası	
Su manzarası	
Ağaçlar / Bitkiler	
Doğal olay	
Diğer	
Spor	
Spor aktiviteleri	
Belirsiz	
Belirsiz	
DEĞERLENDİRME / YARGI	
İzleyicideki Etki	
Esprili / Gülünç	
Garip Nesne	
Sıra dışı açı	
Sanatsal	
Sergileme kalitesinde	
Teknik Kalite	
Odaklama	
Fotoğraf Makinesinde Titreme	
Aşırı Pozlama	
Yetersiz Pozlama	
Sahneleme / Kurgulama	
Törensiz	
Poz Verilmiş / Sahnelenmiş	
Belirsiz	

EK B: FOTOĞRAFIN ÇEKİM AMACINA YÖNELİK KODLAMA TABLOSU

YAŞ	CİNSİYET	İSİM	FOTOĞRAF NUMARASI
FİZİKSEL BAĞLAM			
Kişisel olarak anlamlı			
Kişisel olarak nötr			
Belirsiz			
SOSYAL BAĞLAM			
Tek başına			
Aile			
Arkadaşlar			
Yabancılar			
Özel bir etkinlik / Tören			
Belirsiz			
FOTOĞRAFIN AMACI			
Anlık Çekim Amacı			
Rahatsız etmek / Kızdırmak			
Eğlen(dir)mek			
Kutlamak			
Bir isteğe yanıt olarak			
Belli bir tepki yaratmak			
Bir anı yakalamak			
Çekim Sonrası Kullanım Amacı			
Bir görünüm / benzerliği yakalamak			
Bir randevuyu / özel etkinliği kaydetmek			
Bilgi vermek / Açıklamak			
Hatırlatmak			
Estetik bir görsel yaratmak			
Dramatik ve etkili bir görüntü oluşturmak			
Rahatsız etmek / Kızdırmak			
Konuyu olumlu bir şekilde göstermek			
Konuyu olumsuz bir şekilde göstermek			
Bir mesaj vermek			
KİŞİSEL TEPKİ			
Esprili / Gülünç			
Kişisel olarak anlamlı			
Fotoğrafın teknik niteliklerine			
Fotoğrafın konusuna			
Belirsiz			
FOTOĞRAFI İYİLEŞTİRME / GELİŞTİRME			
Zamanlama			
Aydınlatma			
Kontrast			
Arka Plan / Konum			
Nesne-Kişi Ekleme ya da Çıkarma			
Nesne-Kişileri Yeniden Düzenleme			

Açıyı-Perspektifi Değiştirme	
Pozlamayı Değiştirme	
Kompozisyonu Değiştirme	
Konuya olan Uzaklığı Değiştirme	
Flař Kullanma	
Detayları Arttırma / Azaltma	
Odağı Değiştirme	
Diğer	
FOTOğRAFI KULLANMA	
Atmak	
Saklamak	
Sergilemek	
Paylařmak / Bařkalarına Göstermek	
Kişisel Bir Albme Koymak	
Bastırıp Hediye Etmek	
oęaltmak	
Düzenleme Yazılımında İşlemek	
Dijital Formata Dönüřtürmek	